

**3^η Πανελλήνια Μαθητική Προσομοίωση Επιτροπών του ΟΗΕ
για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου**

«Μαθητές σε ρόλο Διπλωμάτη»

Οδηγός Μελέτης

**Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
«Το δικαίωμα στη ζωή»**

**Πρόεδρος: Τολίκα Χριστίνα
Αντιπρόεδρος: Τσακαγιάννης Ηλίας**

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα.....	2
1.Καλωσόρισμα του Προεδρείου	3
2. Ιστορική επισκόπηση: ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και οι Διεθνείς Συμβάσεις για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα	4
3. Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου: ρόλος και αρμοδιότητες.....	4
4. Άρθρο 6 Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα.....	5
5. Ανάλυση του άρθρου 6 του Συμφώνου μέσα από τα Γενικά Σχόλια της Επιτροπής.....	5
i. Το Δικαίωμα στη Ζωή ως απόλυτο δικαίωμα	6
ii. Απαγόρευση αυθαίρετης αφαίρεσης της ζωής.....	6
iii. Η θανατική ποινή	7
6. Ειδικότερα ζητήματα.....	8
I. Ευθανασία – Ιατρικώς υποβοηθούμενη αυτοκτονία	8
II. Άμβλωση	9
7. Ερωτήσεις προς τους συμμετέχοντες:	10
8. Ενδεικτικές επιλογές για πρόσθετη μελέτη.....	11
9. Βιβλιογραφία.....	11
10. Ηλεκτρονικές Πηγές.....	11

Επιμέλεια Οδηγού Μελέτης: Τολίκα Χριστίνα, Τσακαγιάννης Ηλίας (ΜΡΔ 2018) και Χριστοπούλου Αντωνία-Ευαγγελία, Καρακάνας Πέτρος (ΜΡΔ 2017).

1.Καλωσόρισμα του Προεδρείου

Αγαπητοί Συμμετέχοντες,

Είμαστε στην ευχάριστη θέση να σας καλωσορίσουμε στη 3^η Μαθητική Προσομοίωση: «Μαθητές σε Ρόλο Διπλωμάτη» και συγκεκριμένα στην Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου! Ελπίζουμε να είστε τόσο ενθουσιασμένοι όσο κι εμείς και η συμμετοχή σας στο Συνέδριο να είναι μια αξέχαστη εμπειρία που θα σας συνοδεύει στη μετέπειτα ακαδημαϊκή και προσωπική σας ζωή!

Στην Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου θα κληθείτε να παρουσιάσετε τις θέσεις της χώρας που εκπροσωπείτε, να συζητήσετε και να διαπραγματευθείτε με άλλους εκπροσώπους και να αναζητήσετε πρακτικές λύσεις για την προστασία του δικαιώματος στη ζωή. Πρόκειται για ένα θεμελιώδες δικαίωμα που, όμως, στη σύγχρονη εποχή απειλείται παντοιοτρόπως. Για το λόγο αυτό, δημιουργήσαμε αυτό τον Οδηγό Μελέτης με σκοπό να βοηθήσει στην κατανόηση του περιεχομένου του δικαιώματος, να αναδείξει τις κυριότητες απειλές κατά αυτού, να παρουσιάσει ειδικότερα ενδιαφέροντα ζητήματα και, τέλος, να παράσχει ερεθίσματα για την ανεύρεση ρεαλιστικά πραγματοποιήσιμων λύσεων που, κατόπιν, συλλογικής επεξεργασίας θα κατατείνουν στη δημιουργία του Σχεδίου Γνώμης της Επιτροπής.

Βεβαίως, η δική σας συμμετοχή είναι αυτή που θα καθορίσει την επιτυχία των εργασιών της Επιτροπής, το δικό σας πάθος, η δική σας όρεξη για δουλειά και αφοσίωση στη μελέτη, θα έχει ένα θετικό αποτέλεσμα που θα συμβάλλει στο να κάνει τον κόσμο μας καλύτερο! Για τον λόγο αυτό, παρατίθενται βοηθητικά κείμενα και κατευθυντήριες γραμμές στο τέλος του εγγράφου.

Το Προεδρείο παραμένει στη διάθεσή σας για κάθε απορία ή διευκρίνιση! Εν αναμονή του πρόσφορου διαλόγου και της γόνιμης συνεργασίας μας, σας ευχόμαστε καλή προετοιμασία και καλή διασκέδαση!

Με εκτίμηση,
Χριστίνα Τολίκα, Πρόεδρος
Ηλίας Τσακαγιάννης, Αντιπρόεδρος

2. Ιστορική επισκόπηση: ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και οι Διεθνείς Συμβάσεις για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.) αποτελεί έναν παγκόσμιο διεθνή οργανισμό, που συστάθηκε από 51 ιδρυτικά κράτη (ανάμεσα στα οποία και η Ελλάδα) στο Σαν Φρανσίσκο στις 26 Ιουνίου του 1945, και τέθηκε σε ισχύ στις 24 Οκτωβρίου του ίδιου έτους, μετά την κύρωση του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών από τα κοινοβούλια των κρατών μελών. Σήμερα αριθμεί 193 κράτη-μέλη.

Οι σκοποί του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών καταγράφονται στο άρθρο 1 του Χάρτη, με την παράγραφο 3 να εντάσσει σε αυτούς την *«ανάπτυξη και ενθάρρυνση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων χωρίς διάκριση φυλής, φύλου, γλώσσας ή θρησκείας»*. Παράλληλα, Η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του 1948 προστατεύει το δικαίωμα της ζωής στο άρθρο κατά το οποίο *«έκαστος έχει δικαίωμα ζωής»*.

Βασισμένη στους σκοπούς αυτούς, η Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. υιοθέτησε στις 16 Δεκεμβρίου 1966, το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα το οποίο κατοχυρώνει νομικά στο διεθνές πεδίο μια σειρά θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου. Το άρθρο 6 του Διεθνούς Συμφώνου αναφέρει στην παρ.1: *«Το δικαίωμα στη ζωή είναι εγγενές στον άνθρωπο. Το δικαίωμα αυτό πρέπει να προστατεύεται από το νόμο. Από κανένα δεν μπορεί να αφαιρεθεί “αυθαίρετα” η ζωή.»* Ως διεθνής Σύμβαση, το Σύμφωνο δεσμεύει όλα κράτη μέρη που το έχουν υπογράψει και επικυρώσει. Συνολικά 168 κράτη-μέρη δεσμεύονται από τις διατάξεις του. Το Σύμφωνο συνοδεύουν και δυο προαιρετικά Πρωτόκολλα, τα οποία επίσης δεσμεύουν όσα κράτη τα έχουν υπογράψει και επικυρώσει. Το πρώτο επιτρέπει την άσκηση ατομικής αναφοράς από άτομο ή ομάδα ατόμων κατά κράτους, όταν παραβιάζονται τα δικαιώματα που κατοχυρώνει, ενώ το δεύτερο καταργεί τη θανατική ποινή. Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, στο άρθρο 2 παρ.1 αναφέρει: *«Το δικαίωμα εκάστου προσώπου εις την ζωήν προστατεύεται υπό του νόμου.»*

3. Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου: ρόλος και αρμοδιότητες

Η Επιτροπή των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου είναι ένα όργανο συγκροτούμενο από 18 ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες και προβλέπεται από το Σύμφωνο με σκοπό να επιβλέπει την εφαρμογή των διατάξεων του από τα κράτη μέρη. Όλα τα κράτη μέρη του Συμφώνου οφείλουν να υποβάλλουν τακτικά στην Επιτροπή εκθέσεις σχετικά με την εφαρμογή των δικαιωμάτων του Συμφώνου στο εσωτερικό τους. Στην πράξη, τα κράτη μέρη οφείλουν να προσαρμόσουν τη νομοθεσία τους σύμφωνα πάντα με τις διατάξεις του Συμφώνου. Αυτές οι εκθέσεις εξετάζονται από την Επιτροπή που στη συνέχεια εκδίδει και αποστέλλει στα ενδιαφερόμενα κράτη μέρη τις «Παρατηρήσεις» της επί αυτών. Συχνά η Επιτροπή ζητά από τα κράτη διευκρινίσεις ή κυρώσεις κι άλλων διεθνών συμβάσεων για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Επίσης, η Επιτροπή έχει την αρμοδιότητα να εξετάζει προσφυγές για παραβιάσεις των διατάξεων του Συμφώνου. Οι προσφυγές αυτές μπορεί να είναι διακρατικές (άρθρο 41 του Πρωτοκόλλου), ή ατομικές (άρθρο 1 Πρώτου Προαιρετικού Πρωτοκόλλου). Τέλος, η Επιτροπή στην προσπάθειά της να διευκολύνει τα κράτη μέρη στην καλύτερη εφαρμογή των διατάξεων της, ερμηνεύει τις διατάξεις του Συμφώνου και δημοσιεύει τα «Γενικά Σχόλια» για συγκεκριμένα ζητήματα και θεματικές.

4. Άρθρο 6 Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα

1. Το δικαίωμα στη ζωή είναι εγγενές στον άνθρωπο. Το δικαίωμα αυτό πρέπει να προστατεύεται από το νόμο. Από κανέναν δεν μπορεί να αφαιρεθεί αυθαίρετα η ζωή.
2. Στις χώρες που δεν έχουν καταργήσει την ποινή του θανάτου, η καταδίκη σε θάνατο δεν μπορεί να επιβληθεί παρά μόνο για τα πιο σοβαρά εγκλήματα, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία τη στιγμή που το έγκλημα τελέσθηκε, η οποία δεν πρέπει να είναι αντίθετη με τις διατάξεις του παρόντος Συμφώνου ούτε με τη Σύμβαση για την πρόληψη και τιμωρία του εγκλήματος της γενοκτονίας. Η ποινή αυτή δεν μπορεί να εκτελεσθεί παρά μόνο δυνάμει τελεσίδικης απόφασης που εκδόθηκε από αρμόδιο δικαστήριο.
3. Όταν η αφαίρεση της ζωής αποτελεί το έγκλημα της γενοκτονίας, είναι αυτονόητο ότι τίποτε στο παρόν άρθρο δεν επιτρέπει σε κανένα συμβαλλόμενο Κράτος στο παρόν Σύμφωνο να παρεκκλίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο από οποιαδήποτε υποχρέωση που έχει αναλάβει βάσει των διατάξεων της Σύμβασης για την πρόληψη και τιμωρία του εγκλήματος της γενοκτονίας.
4. Οποιοδήποτε πρόσωπο που καταδικάζεται σε θάνατο έχει το δικαίωμα να υποβάλει αίτηση χάριτος ή μετατροπής της ποινής. Σε όλες τις περιπτώσεις μπορεί να χορηγείται αμνηστία, χάρις ή μετατροπή της ποινής του θανάτου.
5. Η θανατική ποινή δεν επιβάλλεται για εγκλήματα που διαπράχθηκαν από πρόσωπα κάτω των δεκαοκτώ ετών και δεν εκτελείται όσον αφορά τις εγκύους.
6. Καμία διάταξη του παρόντος άρθρου δεν μπορεί να γίνει αντικείμενο επίκλησης προκειμένου να καθυστερήσει ή να εμποδισθεί η κατάργηση της θανατικής ποινής από ένα συμβαλλόμενο Κράτος στο παρόν Σύμφωνο.

5. Ανάλυση του άρθρου 6 του Συμφώνου μέσα από τα Γενικά Σχόλια της Επιτροπής

Για την κατανόηση του περιεχομένου του άρθρου είναι απαραίτητος ο εννοιολογικός προσδιορισμών των βασικών εννοιών του. Κατά τούτο:

Δικαίωμα: η ελευθερία που αναγνωρίζεται σε κάθε πρόσωπο να ενεργεί για την ικανοποίηση των συμφερόντων του¹. Τα δικαιώματα κατοχυρώνονται έναντι του κράτους. Διακρίνονται σε αμυντικά, τα οποία αξιώνουν αποχή του κράτους από επέμβαση στην ελευθερία (π.χ. προσωπική ζωή), κοινωνικά, που υποχρεώνουν το κράτος σε θετική ενέργεια (π.χ. δικαίωμα στην παιδεία) και πολιτικά, τα οποία παρέχουν στους πολίτες τη δυνατότητα να συμμετέχουν στην άσκηση της κρατικής εξουσίας².

Ζωή: η ανθρώπινη ύπαρξη, το χρονικό διάστημα κατά το οποίο ένας οργανισμός υπάρχει βιολογικώς, από τη γέννηση μέχρι το θάνατό του. Κατά την έννοια του άρ. 6

¹Μπαμπινιώτης Γ., *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*

²Βλαχόπουλος Σ, *Θεμελιώδη Δικαιώματα*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2017, σελ. 6

ως ζωή ορίζεται μόνο η ανθρώπινη ζωή όλων των ατόμων που διαβιούν στην επικράτεια ενός κράτους.

Η Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έχει ασχοληθεί επισταμένα με το δικαίωμα στη ζωή και την ερμηνεία του άρ. 6 του Συμφώνου. Συγκεκριμένα, έχει εκδώσει δύο Γενικά Σχόλια αφορώντα το δικαίωμα στη ζωή: πρόκειται για το Γενικό Σχόλιο υπ' αριθμ. 6 που υιοθετήθηκε κατά την 16^η Συνεδρίαση της Επιτροπής (30 Απριλίου 1982) και το Γενικό Σχόλιο υπ' αριθμ. 14 που υιοθετήθηκε στην 23^η Συνεδρίασή της (9 Νοεμβρίου 1984). Ακόμα, ένα νέο προσχέδιο Γενικού Σχολίου παρουσιάστηκε ενώπιον της Επιτροπής κατά την 114^η Συνεδρίασή της (14 Ιουλίου 2015). Το προσχέδιο αυτό, που έχει αναγνωσθεί κατ' αρχήν από την επιτροπή, βρίσκεται αυτή τη στιγμή στη διαδικασία της δημόσιας διαβούλευσης και δεν έχει ακόμα οριστικοποιηθεί και ψηφισθεί.

Θα ακολουθήσει μια ανάλυση του άρ. 6 του Συμφώνου επί τη βάση των Γενικών Σχολίων της Επιτροπής.

i. Το Δικαίωμα στη Ζωή ως απόλυτο δικαίωμα

«Το δικαίωμα στη ζωή είναι εγγενές στον άνθρωπο. Το δικαίωμα αυτό πρέπει να προστατεύεται από τονόμο.» (Άρ. 6 παρ. 1)

Το δικαίωμα στη ζωή είναι απόλυτο. Αυτό σημαίνει ότι δεν επιδέχεται εξαιρέσεις. Παρεκκλίσεις από το δικαίωμα στη ζωή δεν είναι δυνατές ούτε σε περίπτωση εξαιρετικού δημοσίου κινδύνου, ο οποίος απειλεί το έθνος (Άρ. 4 παρ. 1-2).

Περαιτέρω, το γεγονός ότι το δικαίωμα είναι εγγενές στον άνθρωπο, δείχνει τη σύνδεσή του με την ανθρώπινη φύση και πιστοποιεί το γεγονός ότι δεν πρέπει να ερμηνεύεται στενά. Αντίθετα, πρέπει να ερμηνεύεται κατά τον ευρύτερο δυνατό τρόπο, ώστε να εντάσσει όσο το δυνατόν περισσότερες περιπτώσεις στο προστατευτικό πεδίο εφαρμογής του.

Κατά την παραδοσιακή αντίληψη, πρόκειται για ένα δικαίωμα αμυντικό, δηλαδή το κράτος υποχρεούται να απέχει από αυτό. Λόγω δε ακριβώς του θεμελιώδους χαρακτήρα του, στο δικαίωμα ζωής του ατόμου αντιστοιχεί η υποχρέωση του κράτους να σέβεται και να προστατεύει τη ζωή κάθε ανθρώπου³. Όπως ρητά δηλώνει η Επιτροπή στο υπ' αριθμ. 6 Γενικό Σχολίο της, το κράτος υποχρεούται να επιβάλει θετικά μέτρα για την προστασία του. Τα μέτρα αυτά πρέπει να εστιάζουν στη μείωση της παιδικής θνησιμότητας και την αύξηση του προσδόκιμου ζωής, ιδίως μέσω της εξάλειψης των επιδημιών και του υποσιτισμού.

ii. Απαγόρευση αυθαίρετης αφαίρεσης της ζωής

«Από κανέναν δεν μπορεί να αφαιρεθεί αυθαίρετα η ζωή.» (Άρ. 6 παρ. 1)

Το δικαίωμα στη ζωή απειλείται τόσο από εγκληματικές πράξεις τρίτων όσο και από το ίδιο το κράτος, μέσω ιδίως των δυνάμεων ασφαλείας του. Κατά συνέπεια, είναι

³Δαγτόγλου Π., *Ατομικά Δικαιώματα, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2012, σελ. 164*

υποχρέωση του κράτους να ορίζει με νόμο τις αυστηρές προϋποθέσεις υπό τις οποίες άτομο μπορεί να στερηθεί τη ζωή του από πράξεις των κρατικών αρχών.

Ωστόσο, η μεγαλύτερη απειλή για το δικαίωμα στη ζωή δε φαίνεται να είναι άλλη από τον πόλεμο. Αν και η απειλή ή η χρήση βίας από ένα Κράτος έναντι ενός άλλου απαγορεύεται ρητά από το Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, η Επιτροπή τονίζει ότι πρόκειται για ύψιστο καθήκον του κράτους να αποτρέπει τον πόλεμο, τη γενοκτονία και άλλες πράξεις μαζικής βίας.

Μάλιστα, στο υπ' αριθμ. 14 σχόλιό της η Επιτροπή εκφράζει την ιδιαίτερη ανησυχία της για τη χρήση όπλων μαζικής καταστροφής. Η χρήση των όπλων αυτών όχι μόνο μπορεί να απειλήσει τη ζωή των ατόμων, αλλά και να απορροφήσει πόρους που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τη βοήθεια των αναπτυσσόμενων χωρών, θέτοντας έτσι σε κίνδυνο το σύνολο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ειδικότερα, η απειλή είναι ακόμη μεγαλύτερη στην περίπτωση των πυρηνικών όπλων. Στην περίπτωση τους, ο κίνδυνος εγκυμονεί όχι μόνο από τη χρήση τους εν καιρώ πολέμου αλλά και εν καιρώ ειρήνης, καθώς ένα μηχανικό λάθος είναι ικανό να στοιχίσει τη ζωή εκατομμυρίων ανθρώπων. Η απειλή αυτή (που ήταν ιδιαίτερα έντονη κατά την περίοδο αποδοχής του σχολίου) δημιουργεί ένα κλίμα αβεβαιότητας και δυσπιστίας ανάμεσα στα κράτη, το οποίο δεν ευνοεί τη συνεργασία και την προστασία των ατομικών δικαιωμάτων. Για το λόγο αυτό και προτείνεται η απαγόρευση των πυρηνικών όπλων και η αναγνώριση της χρήσης τους ως εγκλήματος κατά της ανθρωπότητας.

iii. Η θανατική ποινή

«Στις χώρες που δεν έχουν καταργήσει την ποινή του θανάτου, η καταδίκη σε θάνατο δεν μπορεί να επιβληθεί παρά μόνο για τα πιο σοβαρά εγκλήματα» (Άρ. 6 παρ. 2)

Το άρθρο δεν απαγορεύει την επιβολή της ποινής του θανάτου από τα κράτη. Μολαταύτα, την περιορίζει, ως επιβαλλόμενη στα «πιο σοβαρά εγκλήματα». Δεδομένης της ευρείας ερμηνείας του δικαιώματος στη ζωή, ο όρος «πιο σοβαρά εγκλήματα» πρέπει να ερμηνεύεται στενά, τελικά δηλαδή θα πρέπει το μέτρο, όπου προβλέπεται, να εφαρμόζεται σε εξαιρετικές περιστάσεις.

Ακόμα, όπου εφαρμόζεται θα πρέπει να πληρούνται συγκεκριμένες διαδικαστικές προϋποθέσεις έτσι ώστε να διασφαλίζεται η ορθότητα της δικαστικής κρίσης και, άρα, να αποφεύγονται οι αυθαιρεσίες. Οι προϋποθέσεις αυτές είναι:

- Η ποινή να επιβάλλεται από νόμο που ισχύει όταν διαπράχτηκε το έγκλημα.
- Ο νόμος που επιβάλλει την ποινή δεν πρέπει να είναι αντίθετος με τις διατάξεις του συμφώνου.
- Θα πρέπει πριν την επιβολή της ποινής να λαμβάνει χώρα δίκαιη δίκη, ενώπιον ανεξάρτητου δικαστηρίου.
- Ο κατηγορούμενος να θεωρείται αθώος μέχρι να αποδειχτεί ότι είναι ένοχος (τεκμήριο αθωότητας).
- Ο κατηγορούμενος θα πρέπει να έχει την ευκαιρία να υπερασπιστεί τον εαυτό του (π.χ. προσλαμβάνοντας δικηγόρο, μαθαίνοντας το λόγο για τον οποίο κατηγορείται κ.λπ.).

- Θα πρέπει να μπορεί να επανεξετασθεί η ποινή από ανώτερο δικαστήριο.

Η Επιτροπή επισημαίνει ότι όπως φαίνεται από τη διατύπωση άρθρο 6, η κατάργηση της θανατικής ποινής είναι επιθυμητή και ήδη, κατά την αποδοχή του Σχολίου, πολλά κράτη είχαν προβεί στην κατάργηση ή τον περιορισμό της.

6. Ειδικότερα ζητήματα

Γίνεται επομένως αντιληπτό από τα Γενικά σχόλια που προηγήθηκαν ότι το δικαίωμα στην ζωή μπορεί να απειληθεί στην καθημερινότητα μέσα από τις πρακτικές των κρατών αλλά και των ίδιων των ατόμων στο πλαίσιο της οργανωμένης κοινωνικής συμβίωσης. Ακριβώς λοιπόν επειδή οι δυνάμεις της κοινωνίας επενεργούν πάνω στα μέλη της θα τεθούν παρακάτω μερικά ειδικότερα ζητήματα τα οποία πιθανώς συνιστούν στην ουσία απειλές του δικαιώματος στην ζωή, τις οποίες τα κράτη καλούνται να αντιμετωπίσουν με θετικές ενέργειες όπως η θέσπιση νόμων και αντίστοιχη επιβολή συμπεριφορών.

I. Ευθανασία – Ιατρικώς υποβοηθούμενη αυτοκτονία

Ευθανασία: Είναι η πράξη που αναλαμβάνει να διεξάγει ένα πρόσωπο με την πρόθεση είτε να επιφέρει ανώδυνο θάνατο είτε να μην επιτρέψει την επέλευση του θανάτου από φυσικά αίτια στις περιπτώσεις ανίατων ασθενειών ή μη αναστρέψιμων καταστάσεων ανθρώπων που έχουν περιπέσει σε κόμμα.

Ιατρικώς Υποβοηθούμενη Αυτοκτονία: Είναι η αυτοκτονία που διεξάγεται με την βοήθεια ενός ιατρού, του οποίου ο ρόλος τυπικά είναι να παράσχει μια θανατηφόρα δόση μιας ιατρικής ουσίας (φαρμάκου) μετά την ρητή και ηθελημένη αίτηση ενός λογικά και ψυχικά συγκροτημένου ατόμου.

Κρίνεται απαραίτητο να διευκρινίσουμε ότι το άτομο που αυτοκτονεί ενημερώνει εκ των προτέρων των ιατρό για την πρόθεση και την επιδίωξη του αυτή.

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να διευκρινίσουμε τις διαφορές μεταξύ των δυο αυτών γεγονότων που μπορούν να καταστούν απειλή για την ζωή ενός ανθρώπου και να την τερματίσουν. Η ευθανασία διενεργείται πάντοτε από τον ιατρό είτε με απόφαση του ίδιου, είτε των στενών συγγενών του για το λόγο ότι ο ίδιος ο ασθενής δεν μπορεί να διατυπώσει την γνώμη του. Αντίθετα, η ιατρικώς υποβοηθούμενη αυτοκτονία είναι καθαρά απόφαση και γίνεται μετά από απαίτηση του προσώπου που αυτοκτονεί.

Όσον αφορά την ιατρικώς υποβοηθούμενη αυτοκτονία, αυτή στις περισσότερες χώρες του κόσμου απαγορεύεται ή τουλάχιστον δεν προβλέπεται νομικά προς απαλλαγή του γιατρού, ενώ δεν αποκλείεται να τυποποιείται και ως έγκλημα αυτοτελές ή να αντιμετωπίζεται ως μορφή ανθρωποκτονίας. Κι όμως τα τελευταία χρόνια το ζήτημα επανέρχεται στο προσκήνιο καθώς φαίνεται να αναπτύσσεται μια θεωρία περί «δικαιώματος στον θάνατο» με την δικαιολογία ότι το δικαίωμα στην ζωή είναι δικαίωμα και όχι υποχρέωση.

Η ευθανασία άλλοτε αντιπαραβάλλεται και άλλοτε συνδέεται με αυτό που ονομάζουμε «παρηγορητική φροντίδα». Συνίσταται στην ιατρική περίθαλψη ασθενούς που βρίσκεται στο τελευταίο στάδιο της ζωής του ανεξαρτήτως λόγου. Στόχος της είναι να απαλύνει τον πόνο του ασθενούς και να τον ανακουφίσει, βοηθώντας και την οικογένεια να αντιμετωπίσει προβλήματα που δημιουργεί η κατάσταση του παθόντος.

Το πρόβλημα ανακύπτει σε σχέση με την αποστέρηση της μάταιης θεραπευτικής αγωγής, την απόσυρση της μάταιης θεραπευτικής αγωγής και την “καταστολή τελικού σταδίου” (την χρήση δηλαδή κατασταλτικής φαρμακευτικής αγωγής για την ανακούφιση του αβάσταχτου πόνου και ό,τι άλλο κάνει κάποιον να υποφέρει κατά τις τελευταίες ημέρες της ζωής του), γεγονότα τα οποία κατά μερικούς συνιστούν και κατά άλλους όχι ευθανασία. Η ίδια προβληματική υπάρχει και με την περίπτωση της μηχανικής υποστήριξης κάποιου για να διατηρηθεί στην ζωή. Η αποσύνδεση κάποιου όταν δεν υπάρχει δυνατότητα θεραπείας ή επαναφοράς της εγκεφαλικής του λειτουργίας ακόμα είναι ζήτημα ερμηνείας για το αν συνιστά ή όχι αυτοκτονία από τη στιγμή που δεν είναι οργανικά νεκρός.

Υπάρχουν και δύο βασικές διεθνώς αναγνωρισμένες υποχρεώσεις των ιατρών οι οποίες στις ανωτέρω περιπτώσεις μπορούν να προσβάλουν το δικαίωμα στην ζωή εάν κατατείνουν στην ευθανασία ή την ιατρικά υποβοηθούμενη αυτοκτονία. Αυτές είναι:

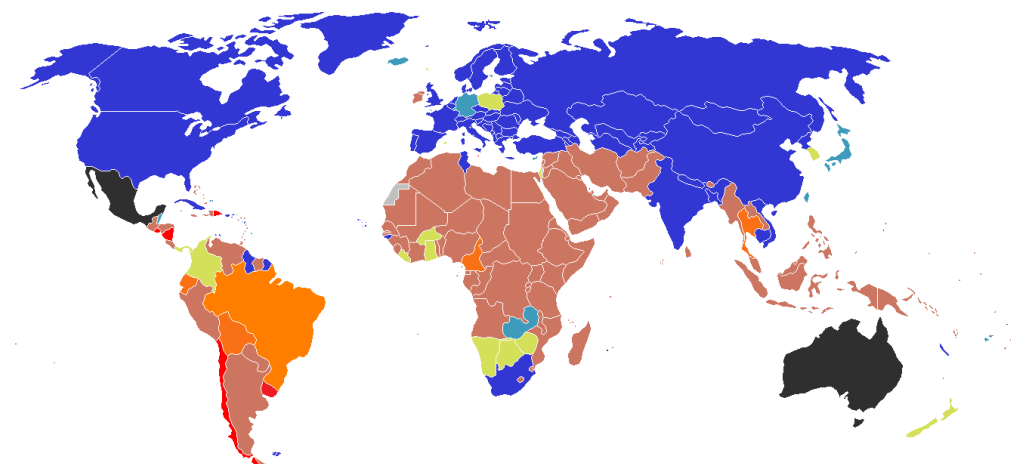
- Υποχρέωση προς ανακούφιση του πόνου, του «υποφέρειν» και προώθηση της αξιοπρέπειας αυτών που πεθαίνουν.
- Υποχρέωση σεβασμού των πνευματικά συγκροτημένων ανθρώπων να εγκαταλείψουν θεραπεία υποχρεωτική για την διατήρηση της ζωής τους.

II. Αμβλωση

Αμβλωση: Η αμβλωση, κοινώς έκτρωση, είναι η τεχνητή διακοπή μιας χωρίς διαταραχές ενδομητρίου κύησης (εγκυμοσύνης) ενός ή περισσότερων εμβρύων, που διενεργείται σε πρώιμο στάδιο της κύησης (χρονικό σημείο προγενέστερο των 24 εβδομάδων) και οδηγεί σε αφαίρεση του εμβρύου από τη μήτρα, με συνέπεια τον θάνατο του κυοφορούμενου. Η τεχνητή αυτή διακοπή επέρχεται με χημικές, χειρουργικές ή άλλες μεθόδους.

Το ζήτημα της έκτρωσης αντιμετωπίζεται με πάρα πολύ διαφορετικό τρόπο στα διάφορα μέρη του πλανήτη αφού την νομοθεσία της κάθε χώρας επηρεάζουν οι επικρατούσες κοινωνικές, ηθικές και θρησκευτικές πεποιθήσεις, ενώ το κρατικά-εθνικά συμφέροντα δεν αφήνουν το θέμα ανέγγιχτο.

Απεικόνιση της νομοθεσίας των κρατών σχετικά με την αμβλωση:

- Νόμιμη μετά από αίτηση,
- Νόμιμη σε περιπτώσεις βιασμού, κίνδυνο της ζωής ή σωματικής/ψυχικής υγείας της μητέρας, βλάβες του εμβρύου, ή για κοινωνικό-οικονομικούς λόγους,
- Παράνομη εκτός από περιπτώσεις βιασμού, κίνδυνο της ζωής ή σωματικής/ψυχικής υγείας της μητέρας, ή βλάβες του εμβρύου,
- Παράνομη εκτός από βιασμό, κίνδυνο της ζωής, της σωματικής ή ψυχικής υγείας της μητέρας,
- Παράνομη εκτός από κίνδυνο της ζωής ή σωματικής/ψυχικής υγείας της μητέρας,
- Παράνομη χωρίς εξαιρέσεις,
- Ποικίλει ανά περιοχή,
- Δεν υπάρχουν στοιχεία

Συνηθέστερα, το μέγιστο χρονικό σημείο κατά το οποίο επιτρέπεται από τον νόμο να λάβει χώρα η άμβλωση είναι οι 12 εβδομάδες, χωρίς όμως να αποκλείεται η πρόβλεψη μικρότερου ορίου (10 εβδομάδες) ή μεγαλύτερο (18 η 22 εβδομάδες). Το ζήτημα εμπίπτει στην νομοθετική αρμοδιότητα κάθε κράτους.

Ένα ακόμη ζήτημα σχετικά με την απειλή της ανθρώπινης ζωής, το οποίο προκύπτει από τα παραπάνω, είναι η επικίνδυνη για την έγκυο μητέρα, άμβλωση. Ειδικότερα, η γενικευμένη απαγόρευση διακοπή της κύησης σε ορισμένες χώρες ή ο αποκλεισμός της μετά την πάροδο ορισμένου χρονικού διαστήματος ωθεί πολλές γυναίκες στην άμβλωση από μη εξειδικευμένους ιατρούς, σε μη κατάλληλα για τον σκοπού τούτο ιατρικά κέντρα (πολλές φορές μη αναγνωρισμένα ή και αυτοσχέδια), ενώ σε μη ανεπτυγμένες περιοχές του κόσμου έχουν παρατηρηθεί πρακτικές χωρίς ιατρική βοήθεια. Πάντως οι επικίνδυνες αμβλώσεις εμφανίζονται κατά τον WHO όταν τερματίζεται η εγκυμοσύνη είτε από άτομα που δεν διαθέτουν τις απαραίτητες δεξιότητες είτε σε περιβάλλον που δεν συμμορφώνεται με τα ελάχιστα ιατρικά πρότυπα ή και τα δύο.

Τα ποσοστά τέτοιων πρακτικών και των αποτελεσμάτων τους είναι τρομακτικά, όπως αυτά δίνονται από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (WHO):

- Κάθε χρόνο πραγματοποιούνται παγκοσμίως 21.600.000 επικίνδυνες αμβλώσεις (38% των συνολικών αμβλώσεων), εκ των οποίων τα 18.500.000 καταγράφονται στις αναπτυσσόμενες χώρες
- Κάθε χρόνο πεθαίνουν 47.000 γυναίκες από επιπλοκές, οι οποίες προκαλούνται από επικίνδυνες αμβλώσεις

7. Ερωτήσεις προς τους συμμετέχοντες:

1. Περιορίζουν η άμβλωση, η ευθανασία και η ιατρικώς υποβοηθούμενη αυτοκτονία το δικαίωμα στη ζωή;
2. Πως θα μπορούσε να περιοριστεί περαιτέρω η εφαρμογή της θανατικής ποινής στα κράτη που δεν έχει καταργηθεί;
3. Πώς η απαγόρευση των διακρίσεων στους διάφορους τομείς της ζωής συμβάλλει στην καλύτερη προάσπιση και προστασία του δικαιώματος στη ζωή;

8. Ενδεικτικές επιλογές για πρόσθετη μελέτη

1) Τα πρωτότυπα κείμενα των Γενικών Σχολίων που είναι διαθέσιμα στον παρακάτω σύνδεσμο:

http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=8&DocTypeID=11

2) Η μηχανή αναζήτησης σχετικά με το ποιες διεθνείς συνθήκες ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχει υπογράψει και κυρώσει κάθε κράτος-μέλος του ΟΗΕ. Έμφαση πρέπει να δοθεί στο αν συγκεκριμένο κράτος έχει υπογράψει και κυρώσει το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα και τα δυο προαιρετικά πρωτοκολλά του. Διαθέσιμη στον σύνδεσμο: <http://indicators.ohchr.org/>

3) Οι εκθέσεις της Επιτροπής για τα κράτη μέρη (με έμφαση κάθε εμπειρογνώμονος στο κράτος το οποίο εκπροσωπεί στην Επιτροπή) που είναι διαθέσιμες στο: http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=8&DocTypeID=45&DocTypeID=29

9. Βιβλιογραφία

- 1) Human Rights Committee, General comment No. 6: Article 6 (Right to life), 16th session, 1982
- 2) Human Rights Committee, General comment No. 14: Article 6 (Right to life), 23rd session, 1984
- 3) Human Rights Committee, Draft General Comment No.36, Article 6 (Right to life), 113th session, 2015
- 4) Σπύρος Βλαχόπουλος, *Θεμελιώδη Δικαιώματα*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2017
- 5) Πρόδρομος Δ. Δαγτόγλου, *Ατομικά Δικαιώματα*, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2012
- 6) Παρασκευή Νάσκου-Περράκη, *Δικαιώματα του Ανθρώπου: Παγκόσμια και Περιφερειακή Προστασία*, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2016

10. Ηλεκτρονικές Πηγές

http://www.who.int/kobe_centre/ageing/ahp_vol5_glossary.pdf
<https://en.oxforddictionaries.com/definition/us/physician-assisted-suicide>
http://endoflife.northwestern.edu/physician_assisted_suicide_debate/what.cfm
<http://www.usccb.org/issues-and-action/human-life-and-dignity/end-of-life/euthanasia/upload/supreme-court-1997-decisions.pdf>
<http://www.patientsrightscouncil.org/site/rpt2005-part3/>
<https://euthanasia.procon.org/>
<https://plato.stanford.edu/entries/euthanasia-voluntary/>
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5473035/>
<http://www.un.org/en/development/desa/population/publications/abortion/abortion-policies-2002.shtml>
<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%88%CE%BA%CF%84%CF%81%CF%89%CF%83%CE%B7>
<https://www.loc.gov/law/help/abortion-legislation/europe.php>
http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/70914/1/9789241548434_eng.pdf
<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs388/en/>
<http://www.who.int/reproductivehealth/topics/unsafe-abortion/magnitude/en/>